

FIȘA DISCIPLINEI**1. Date despre program**

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași
1.2 Facultatea	Facultatea de Teologie Ortodoxă
1.3 Departamentul	DEPARTAMENTUL DE TEOLOGIE ORTODOXA
1.4 Domeniul de studii	Arte vizuale
1.5 Ciclul de studii	Licență – an univ. 2024-2025
1.6 Programul de studii / Calificarea	Artă sacră

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	<i>Tehnici artistice tradiționale</i> <i>Traditional artistic techniques</i>						
2.2 Titularul activităților de curs	Lect. univ. dr. Cojocă Bogdan						
2.3 Titularul activităților de seminar	Spec. drd. Chiriac Emanuel						
2.4 An de studiu	III	2.5 Semestrul	VI	2.6 Tip de evaluare	EVP	2.7 Regimul disciplinei*	Ob

*OB – Obligatoriu / OP – Opțional / F – Facultativ

3. Timpul total estimat (ore pe semestru și activități didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	4	3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	2
3.4 Total ore din planul de învățământ	48	3.5 curs	24	3.6 seminar/laborator	24
Distribuția fondului de timp					ore
Studiu după manual, suport de curs, bibliografie și altele					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					10
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					15
Tutoriat					-
Examinări					2
Alte activități					5
3.7 Total ore studiu individual					52
3.8 Total ore pe semestru					100
3.9 Numărul de credite					4

4. Precondiții (dacă este cazul)

4.1 De curriculum	Absolvirea disciplinelor artistice din semestrul anterior.
4.2 De competențe	Cunoașterea unor proceduri tehnice de bază, determinative pentru înțelegerea și asimilarea celor practicate în vechime în privința realizărilor iconografice.

5. Condiții (dacă este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	Material documentar și vizual adiacent. Curs.
5.2 De desfășurare a seminarului/ laboratorului	Material documentar și vizual adiacent.

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	<p>CP1. Enunțarea corectă a doctrinei Bisericii, precum și a mijloacelor transmise de aceasta pentru desăvârșirea persoanei și a lumii</p> <p>CP2. Cunoașterea și dezvoltarea aptitudinilor necesare mărturisirii credinței ortodoxe prin actul artistic</p> <p>CP3. Proiectarea și realizarea cadrului general specific de documentare, informare și cercetare teologică și artistică plastică: culegerea, prelucrarea și analiza datelor care se vor regăsi în aplicarea practică, proces al realizării operei de artă plastică eclezială și conservării - restaurării acesteia</p> <p>CP4. Identificarea, analiza, explicarea, implementarea și reprezentarea iconografică a subiectelor teologice și a elementelor de limbaj plastic (grafic și cromatic) folosite în elaborarea artefactelor și a imaginii vizuale</p> <p>CP5. Soluționarea problemelor ambientale a spațiilor plastice (abordarea compozițională, identificarea modalității de redare a subiectelor picturale în spațiile eclesiale sau civile), identificarea, analiza și descrierea factorilor ce acționează în timp asupra stării de conservare a obiectelor de artă din patrimoniul eclezial;</p> <p>CP6. Propunerea și soluționarea tuturor problemelor tehnice și tehnologice de transpunere a subiectului teoretic în spațiu plastic (asimilarea tehnicilor artistice tradiționale)</p> <p>CP7. Investigarea asistată de laboratoare specializate a stării de conservare și diagnoza problemelor ce conduc la degradarea obiectelor de artă; stabilirea unor tratamente adecvate, soluționarea tuturor problemelor tehnice, metodologice și tehnologice de conservare - restaurare (implementarea și asimilarea tehnicilor specifice) în vederea salvării, conservării și restaurării acestora</p>
Competențe transversale	<p>CT1. Aplicarea adecvată a principiilor, normelor și valorilor eticii profesionale definitorii pentru munca în sfera producerii operei de artă</p> <p>CT2. Aplicarea eficientă a tehnicilor de relaționare în grup, asumarea rolurilor specifice în desfășurarea activităților artistice, în echipă</p> <p>CT3. Identificarea și aplicarea eficientă a metodelor și tehnicilor adecvate de învățare continuă în domeniul artistic și al protejării patrimoniului, conștientizarea motivațiilor extrinseci și intrinseci ale învățării continue</p> <p>CT4. Consiliere profesională și de integrare socială</p>

7. Obiectivele disciplinei (din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general	Tehnicile artistice tradiționale reprezintă una din disciplinele esențiale în formarea capacității studentului de a alcătui imaginea iconografică potrivit tehnologiilor vechi.
7.2 Obiectivele specifice	La finalizarea cu succes a acestei discipline, studenții vor fi capabili să: <ul style="list-style-type: none"> • Aplice în operă cu ajutorul unor materiale tradiționale. • Analizeze compatibilitatea acestor materiale și comportamentul lor în timp.

8. Conținut

8.1	Curs	Metode de predare	Observații (ore și referințe bibliografice)
1.	Tehnologii de operare pe diferite suporturi; tehnici tradiționale preluate din erminii pentru formarea abilităților de lucru potrivit tehnologiilor vechi. Tehnici tradiționale ale picturii pe lemn. Pictura în tempera cu ou versus pictura în ulei.	Cursul se bazează pe metoda generală a analizei. În sens teoretic și aplicativ se folosesc eșalonat diferite procedee, mijloace și metode didactice (expozitive și activ- colective), universale (observația, expunerea, demonstrația, exercițiul) și speciale (documentarea științifică, vizite la biserici, expoziții și muzee, workshop-uri de prezentare a unor tehnologii tradiționale, etc.).	4 ore Sava Valentin, <i>Tehnicile Artistice între Tradiție și Modernitate</i> , Ed. Artes, Iași, 2009 (III-16829 S, III-16830 S); Liviu Lăzărescu, <i>Tehnica picturii în ulei</i> , Ed. Polirom, 2009 (III-14170 TP); Săndulescu-Verna C., <i>Materiale și tehnica picturii</i> , Ed. Marineasa, Timișoara, 2000 (II-15394 S);

2.	Tehnici actuale de pictură pe panou de lemn și pe alte materiale tradiționale și actuale-pânză, sticlă, suport papetar, etc. Asocierea materialelor tradiționale cu cele contemporane pentru realizarea tehnică a icoanelor pe diferite suporturi. Textura suprafeței stratului pictural și alte caracteristici în funcție de tehnica de execuție. Aplicarea culorilor, transparență și opacitate, saturație și luminozitate.	Cursul se bazează pe metoda generală a analizei. În sens teoretic și aplicativ se folosesc eșalonat diferite procedee, mijloace și metode didactice (expozitive și activ- colective), universale (observația, expunerea, demonstrația, exercițiul) și speciale (documentarea științifică, vizite la biserici, expoziții și muzee, workshop-uri de prezentare a unor tehnologii tradiționale, etc.).	10 ore Cursul - Tehnici artistice tradiționale an III - Lect. univ. dr. Cojocă Bogdan, Thompson Daniel V., <i>Materiale și tehnici de pictură în Evul Mediu</i> , Editura Sofia, București, 2006 (II-20719 TP, II-20720 S). Săndulescu-Verna C., <i>Materiale și tehnica picturii</i> , Ed. Marineasa, Timișoara, 2000 (II-15394 S);
3.	Tehnici de pictură murală (al secco și al fresco). Structura tencuielilor. Stratigrafia tencuielilor simple și complexe. Mozaicul. Arriccio, tipuri de arriccio, compoziție materiale inerte, lianți, textura suprafeței, mod de aplicare. Mortare pe bază de var. Mortare pe bază de alți lianți minerali, ipsos. Mortare pe bază de var și materiale organice. Tempera versus frescă. Intonaco, tipuri de intonaco, structură, compoziție, cantități.	Cursul se bazează pe metoda generală a analizei. În sens teoretic și aplicativ se folosesc eșalonat diferite procedee, mijloace și metode didactice (expozitive și activ- colective), universale (observația, expunerea, demonstrația, exercițiul) și speciale (documentarea științifică, vizite la biserici, expoziții și muzee, workshop-uri de prezentare a unor tehnologii tradiționale, etc.).	10 ore Sava Valentin, <i>Tehnicile Artistice între Tradiție și Modernitate</i> , Ed. Artes, Iași, 2009 (III-16829 S, III-16830 S); <i>Iconari în Otopeni</i> , Album Workshop, Proiect inițiat și coordonat de Ioan Popa; (2014 - IV-2586), (2017- IV-2587), (2020 - IV-2860).

Bibliografie

Referințe principale:

- [1]. Cennino Cennini, *Tratatul de pictură*, Ed. Meridiane, 1977 (II-17837 S);
- [2]. Liviu Lăzărescu, *Tehnica picturii în ulei*, Ed. Polirom, 2009 (III-14170 TP);
- [3]. Săndulescu-Verna C., *Materiale și tehnica picturii*, Ed. Marineasa, Timișoara, 2000 (II-15394 S);
Sava Valentin, *Tehnicile Artistice între Tradiție și Modernitate*, Ed. Artes, Iași, 2009 (III-16829 S, III-16830 S);
- [4]. Thompson Daniel V., *Materiale și tehnici de pictură în Evul Mediu*, Editura Sofia, București, 2006 (II-20719 TP, II-20720 S).

Referințe suplimentare:

- [5]. Dionisie din Furna, *Erminia picturii bizantine*, Ed. Sophia, București, 2000 (75/D51);
- [6]. *Iconari în Otopeni*, Album Workshop, Proiect inițiat și coordonat de Ioan Popa; (2014 - IV-2586), (2017- IV-2587), (2020 - IV-2860).
- [7]. Melniciuc-Puică Nicoleta, *Materiale pentru realizarea, conservarea și restaurarea icoanelor și frescelor*, Ed. Tehnopress, Iași, 2001 (II-16991 S, 7.02(07)/M56);
- [8]. Ștefănescu I. D., *Iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești*, Ed. Meridiane, 1982 (75/S82);

8.2 Seminar / Laborator	Metode de predare	Observații (ore și referințe bibliografice)
1. Icoană - cu scene sau figuri întregi de persoane sfinte. Tehnici tradiționale și contemporane ale picturii pe lemn.	Metode aplicative diferențiate. Metode didactice, expozitive, active, individuale și colective. Metode universale + demonstrația, conversația, exercițiul. Metode speciale, documentări în biserici, muzee, biblioteci, albume, imagini foto-video.	10 ore Sava Valentin, <i>Tehnicile Artistice între Tradiție și Modernitate</i> , Ed. Artes, Iași, 2009 (III-16829 S, III-16830 S); Efremov, A., <i>Icoane românești</i> , Ed. Meridiane, București, 2002 (V-768);

			Sendler E., <i>Icoanele bizantine ale Maicii Domnului</i> , Ed. Sophia, București, 2008 (III-19298, III-19343); Modele iconografice de tradiție bizantină.
2.	Miniatură - extras din Evangheliar, chenar decorativ, frontispicii, etc. Aplicarea culorilor, transparență și opacitate, saturație și luminozitate.	Metode aplicative diferențiate. Metode didactice, expozițive, active, individuale și colective. Metode universale + demonstrația, conversația, exercițiul. Metode speciale, documentări în biserici, muzee, biblioteci, albume, imagini foto-video.	6 ore Popescu-Vâlcea, Gh., <i>Miniaturi românești</i> , Ed. Meridiane, București, 1998 (IV-1206); Modele iconografice de tradiție bizantină.
3.	Intonaco , tipuri de intonaco, structură, compoziție, cantități. Moduri de aplicare în funcție de tehnică; intonaco al fresco, intonaco al secco. Efectuarea unor lucrări pe al fresco și al secco. Panou mural - al fresco sau mozaic - cu subiect iconografic opțional	Metode aplicative diferențiate. Metode didactice, expozițive, active, individuale și colective. Metode universale + demonstrația, conversația, exercițiul. Metode speciale, documentări în biserici, muzee, biblioteci, albume, imagini foto-video.	8 ore Săndulescu-Verna C., <i>Materiale și tehnica picturii</i> , Ed. Marineasa, Timișoara, 2000 (II-15394 S); <i>Programul iconografic al Bisericii Ortodoxe, Îndrumar pentru zugravii de biserici</i> , Editura Basilica, București, 2017 (III-18301); Modele iconografice de tradiție bizantină.

Bibliografie

Referințe principale:

- [1]. Cennino Cennini, *Tratatul de pictură*, Ed. Meridiane, 1977 (II-17837 S);
- [2]. Dionisie din Furna, *Erminia picturii bizantine*, Ed. Sophia, București, 2000 (75/D51);
- [3]. Efremov, A., *Icoane românești*, Ed. Meridiane, București, 2002 (V-768);
- [4]. *Iconari în Otopeni*, Album Workshop, Proiect inițiat și coordonat de Ioan Popa; (2014 - IV-2586), (2017- IV-2587), (2020 - IV-2860).
- [5]. Popescu-Vâlcea, Gh., *Miniaturi românești*, Ed. Meridiane, București, 1998 (IV-1206);
- [6]. Sava Valentin, *Tehnicile Artistice între Tradiție și Modernitate*, Ed. Artes, Iași, 2009 (III-16829 S, III-16830 S).

Referințe suplimentare:

- [7]. Melniciuc-Puică Nicoleta, *Materiale pentru realizarea, conservarea și restaurarea icoanelor și frescelor*, Ed. Tehnopress, Iași, 2001 (II-16991 S, 7.02(07)/M56);
- [8]. Monahia Iuliana, *Truda iconarului*, Ed. Sophia, București, 2001 (III-9703 TP, III-9705 S, 75/I93);
- [9]. Săndulescu-Verna C., *Materiale și tehnica picturii*, Ed. Marineasa, Timișoara, 2000 (II-15394 S);
- [10]. Sendler E., *Icoanele bizantine ale Maicii Domnului*, Ed. Sophia, București, 2008 (III-19298, III-19343);
- [11]. Ștefănescu I. D., *Iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești*, Ed. Meridiane, 1982 (75/S82);
- [12]. Thompson Daniel V., *Materiale și tehnici de pictură în Evul Mediu*, Editura Sofia, București, 2006 (II-20719 TP, II-20720 S).
- [13]. *Programul iconografic al Bisericii Ortodoxe, Îndrumar pentru zugravii de biserici*, Editura Basilica, București, 2017 (III-18301);
- [14]. Modele iconografice de tradiție bizantină.

9. Coroborarea conținutului disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității, asociațiilor profesionale și angajatorilor reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținutul disciplinei este în concordanță cu ceea ce se face în alte centre universitare din țară și din străinătate. Pentru o mai bună adaptare la cerințele pieței muncii a conținutului disciplinei se stabilesc întâlniri cu reprezentanți ai deținătorilor bunurilor de patrimoniu din mediul eclezial și laic.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere în nota finală (%)
10.4 Curs	- coerența logică. gradul de asimilare al limbajului de specialitate. - criterii ce vizează aspectele atitudinale: conștiinciozitatea, interesul pentru studiul individual.	Evaluare scrisă/ practică parțială (opțională). Participarea activă la cursuri.	50%
10.5 Seminar / Laborator	- capacitatea de a opera cu cunoștințele asimilate prin punerea lor în practică.	Lucrări scrise/ practice curente: teme, proiecte.	50%
10.6 Standard minim de performanță			
Cunoașterea elementelor fundamentale de teorie și ale constituenților tehnici din vechile iconografii.			

Data completării,

30.09.2024

Titular de curs,

Lect. univ. dr. Cojocă Bogdan

Titular de seminar,

Spec. drd. Chiriac Emanuel

Data avizării în departament,

05.10.2024

Director de departament,

Conf.univ.dr.pr. Emilian-Iustinian ROMAN